

INSON PSIXOLOGIYASINI TUSHUNISH VA BOSHQARISHGA OID ASOSIY KONSEPTLARI

Rayimqulov Umrzoq Xoliqulovich

Qumqo'rg'on tumani 19-sonli umumta'lim maktabi amaliyotchi psixologi

Annotatsiya: Maqolada muallif tomonidan psixologiyaning inson psixologiyasini tushunish va boshqarishga oid asosiy konseptlari, o'qitishning psixologik tamoyillari to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: psixologik tamoyillar, o'qitish psixologiyasi, psixologiya, tadqiqot va tahlil jarayonlari, asosiy konseptlar.

Аннотация: В статье автор представляет информацию об основных понятиях психологии, понимании и управлении психологией человека, психологических принципах обучения.

Ключевые слова: психологические принципы, психология преподавания, психология, процессы исследования и анализа, основные понятия.

Abstract: In the article, the author presents information about the main concepts of psychology related to understanding and management of human psychology, psychological principles of teaching.

Key words: psychological principles, teaching psychology, psychology, research and analysis processes, basic concepts.

Kirish: Psixologiya, shaxsiylik va tinchlik, inson munosabatlari, o'z-o'zini boshqarish, o'zo'zini e'lon qilish, taassurotlar va o'zgarish, motivatsiya, tashqi va ichki psixologik jarayonlar kabi turli asosiy konseptlarga asoslanadi. Psixologiya insonning ruhiy holatlarini, o'zaro munosabatlarni, o'z-o'zini tushunish va boshqarish jarayonlarini o'rganuvchi ilmiy yo'nalishdir. Bu sohada o'qitish, amaliyot, tadqiqot va tahlil jarayonlari yuritiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya: Psixologiyaning inson psixologiyasini tushunish va boshqarishga oid asosiy konseptlari mavjud. Quyidagi tarzda bu konseptlarni tahlil qilish mumkin: **Shaxsiylik va tinchlik:** Bu konsept psixologik holatlar, xususiyatlarning kombinatsiyasi, katta etkazib beradigan faktorlar va o'z-o'zini boshqarish bilan bog'liqdir. Shaxsiylik tushunchasi kishining o'zining xususiyatlari, o'z-o'zini tushunish, o'zini e'lon qilish va o'z-o'zini boshqarish usullarini o'z ichiga oladi. Tinchlik esa kishining ruhiy va jismoniy xohishlarni qondirish, psixologik va fizikaviy ravishda xavsizlik, qisqa aytganda, tinchlik hissiyatini o'z ichiga oladi. **O'z-o'zini boshqarish:** Bu konsept o'z-o'zini tushunish, o'z-o'zini qabul qilish, o'z-o'zini e'lon qilish, o'z-o'zini boshqarish, stress bilan boshqarish va o'z-o'zini rivojlantirishni o'rganishga asoslanadi. Bu aspekt psixologik tomonlarning o'zini tahlil qilish, o'ziga ishonch, o'ziga axloqiy his, o'zining maqsad va maqsadlariga yo'l qo'yma, va o'z-o'zini o'zaro munosabatlarni shakllantirishga intiladi. **Taassurotlar va o'zgarish:** Taassurotlar va o'zgarish psixologik jarayonlarning asosiy qismlaridir. Bu konseptga asoslanib, kishining taassurotlari, o'zgarishlarni qabul qilish va uni boshqarish usullari, o'z-o'zini o'zgartirishning ahamiyati, o'z-o'zini rivojlantirish uchun qurollar, o'z-o'zini qabul qilish jarayonlarida o'zgarishlar haqida ko'proq ma'lumotga ega bo'lish mumkin.

Motivatsiya: Bu konsept, kishining harakatini tashkil etadigan va boshqaradigan kuchlarni o'rganish bilan bog'liqdir. Motivatsiya, insonning maqsadlari, maqsadlarga erishishga qaratilgan yo'llar va hajmi, talablar, hujjatlar, qo'llanma va ularning natijalari, talablarni qondirish va o'z-o'zini tashkil etish bilan bog'liqdir. **Tashqi va ichki psixologik jarayonlar:** Bu konsept tashqi va ichki psixologik xususiyatlarni shakllantirish, insonning hissiy va jismoniy ravishda hal qilishi, o'z-o'zini boshqarish usullari, o'z-o'zini motivatsiyalash, psixologik qiyinchiliklar, stress va psixologik bezgalar, o'z-o'zini e'lon qilish, o'z-o'zini qabul qilish va o'z-o'zini rivojlantirish jarayonlari bilan bog'liqdir.

Natijalar: O'qitishning psixologik tamoyillari o'quvchilarning o'rganish jarayonlarida o'zlarini rivojlantirishga qaratilgan tahlil va o'qitish usullarini o'z ichiga oladi. Bu tamoyillar o'quvchilarning qiziqishlarini oshirish, ularga talab qo'ymoq,

qo'llanmalar bilan motivatsiyalash, o'quv jarayonini masofaviy yaxshilash, aloqalar va hamkorlikni o'rgatish, o'quv jarayonida yetkazib berish va yaratishni ta'lim usullari orqali qamrab olishni o'z ichiga oladi. O'qitish jarayonida psixologik muammolar, qiyinchiliklar va muammosizliklar yuzaga kelishi mumkin. Bu, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, o'quvchilarning psixologik bezgalarini va qo'llanmalardan kelib chiqqan qiyinchiliklarni hal qilish, o'quvchilar orasidagi aloqalarni rivojlantirish, yoshlar orasidagi tartib va tashqi tahlil muammolarini tuzatish kabi muammolar bo'lishi mumkin.

Muhokama: Psixologik tahlil va o'qitish insonlarni tushunish, o'rganish va rivojlantirish uchun kritik asoslar hisoblanadi. Psixologik tahlil o'quvchilarning o'zlarini tushunish va rivojlantirish uchun muhimdir, shuningdek, o'qitishning psixologik tamoyillari va murabbiy-psixolog o'quvchilar orasidagi aloqalarni kuchaytiradi va o'quvchilarning o'z-o'zini rivojlantirishga yordam beradi. Bu asoslar o'quvchilarning o'rganish va taraqqiyot jarayonlarini kuchaytirishda o'ziga xos ahamiyatga ega. Psixologiya, insonlar orasidagi munosabatlar va ulardagi tajriba va taassurotlarni o'rganish bilan ham shug'ullanadi. Munosabatlar yo'qolishi, kommunikatsiya, hamkorlik, muammo yechish, uchrashuvlar, suhbatlar, yo'l harakatini boshqarish, qo'llanma va qoidalar kabi muhim tushunchalarga asoslanadi.

Xulosa: Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, shaxsiylik, o'z-o'zini tushunish, o'z-o'zini boshqarish, taassurotlar, munosabatlar va motivatsiya psixologiya fanida asosiy konseptlar hisoblanadi. Bu konseptlar inson psixologiyasining tushunish, ta'lim, salomatlik, tarbiya va boshqarish sohalarida keng qo'llaniladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ivanov P.I., Zufarova M.E. Umumiy psixologiya. Darslik. -T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati. 2008.
2. Shamshetova A., Melibayeva R. va boshqalar. Umumiy psixologiya fanidan UMK., 2016.
3. G'oziyev E.G'. Ontogenez psixologiyasi. -T.: Noshir. 2010.
4. Boymurodov N. Amaliy psixologiya. -T.: Yangi asr avlodi. 2008.